

демократії, перебуває в «перед демократичному» стані, який відзначається нестійкістю, наявністю багатьох конфронтуючих тенденцій [3, с.26-32].

Список використаних джерел:

1. Колодій А. Основи демократії: Навчальний посібник//А. Колодій. – Часопис Київського університету права. – 2012. – № 4 – С.37-42.
2. Поліщук І. Демократичні традиції в Україні / Людина і політика//І. Поліщук. – К., 2009. -№ 2. - С. 63-69.
3. Погорілко В. Основні засади теорії безпосередньої демократії / Право України//В. Погорілко - К., 2011. - № 8. - С. 26-32.

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Текуцька А.Г., студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС Пустовіт Ж.М.

Верховенство права є чи не найважливішою правовою доктриною в наш час. До нього постійно звертаються політичні діячі з усього світу. Він давно став найважливішою складовою міжнародно-правових актів, особливо присвячених правам і свободам людини та громадянина. Актуальність дослідження цієї теми зумовлена необхідністю утвердження верховенства права та законності як загальних засад в Українській державі. Принцип верховенства права є обов'язковою ознакою правової держави, якою себе позиціонує Україна. А тому реалізація в Україні цього принципу стає останнім часом однією з найважливіших проблем вітчизняної юриспруденції.

Ця тема створює фундамент для нових дискусій, тверджень та ідей, які у своїх працях висвітлили такі вітчизняні вчені, як С. Головатий, А. Заєць, М. Козюбра, М. Кравчук, Ю. Оборотов, П. Рабінович, О. Скрипнюк, С. Шевчук.

Поняття верховенства права є досить динамічним і багатограним. Верховенство права – це фундаментальний принцип сучасного правопорядку в світі, встановленого з прийняттям Статуту ООН – документу, що заснував підвалини якісно новим цивілізаційним правовідносинам і сучасного світового порядку. Він відображає загальне надбання людства – ідеали свободи, демократії, прав людини і поступово реалізує їх шляхом регламентації усіх суспільних відносин у контексті найвищої справедливості[1].

Таким чином, цей принцип права передбачає, що жоден політичний лідер не є впливовішим від закону, що ніхто не може бути покараним державою, крім як за порушення закону, і що ніхто не може бути засудженим за порушення закону іншим чином, ніж у порядку, встановленому законом. Верховенство права різко контрастує з ідеєю, що лідер може бути вище закону, що було особливістю римського права, нацистського права та деяких інших правових систем [2].

Проблема ідеї та напрямків впровадження цього принципу має свої передумови та історію. Як відомо, термін «верховенство права» («Rule of law») вперше вжив у 1656 р. англійський публіцист та ідеолог буржуазії Д. Гарінгтон. У 18 ст. ідеї верховенства права були розроблені також англійським юристом, фахівцем у галузі конституційного права, А. Дайсі. Утім, своїми витокami правова доктрина верховенства права сягає ще античних часів. Афіняни ототожнювали його з демократією. Багато фахівців у галузі права вважають Платона та Аристотеля засновниками цієї послідовної інтелектуальної традиції, яка знайшла свій розвиток і у стародавніх римлян [3].

В Україні визнання верховенства права основою державного і суспільного ладу остаточно відбулося і нормативно було оформлено в 1996 р. із прийняттям Конституції України. У ст. 8 чинної Конституції зазначено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права [4].

Але основний закон не містить його чіткого визначення, саме тому цей факт став поштовхом до здійснення тлумачення «верховенства права» Конституційним Судом України – єдиним органом конституційної юрисдикції. У Рішенні від 2 листопада 2004 року зазначено: «Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчю та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» [5].

Принцип верховенства права означає, що не держава утворює право, а право є умовою існування держави. Антиподом верховенства права є свавілля, яке призводить не

тільки до порушення основних прав та інтересів громадян, але й до неможливості існування в такому просторі правових інститутів. Отже, держава, в особі уповноважених органів, обмежена не тільки створеним нею законодавством, але й правом, яке існує незалежно від її розсуду – природним правом, або природними правами кожної людини [6].

На думку Козюбри М. І. основними ознаками верховенства права є такі: юридичне забезпечення дотримання природних прав людини державою; принцип розподілу влади; обмеження дискреційних повноважень; гарантія верховенства Конституції; принцип визначеності; принцип пропорційності; незалежність суду і суддів [7, с. 24-33].

Безперечно принцип верховенства права є властивий лише демократичним суспільствам, де владні структури дотримуються мір справедливості, де є якісна співпраця держави і громадянського суспільства. Наочним інструментом реалізації принципу верховенства права є незалежна судова система. Прийняття рішень судами, їх незалежність від інших центрів влади вважається основою демократичного суспільства.

Принцип верховенства права все активніше проникає до правової системи України, однак зазнає багатьох труднощів.

По-перше, в національному праворозумінні продовжує домінувати позитивістський підхід.

По-друге, в українській юридичній практиці та юридичній науці відсутнє його єдине спільне розуміння, адже іноді і досі ототожнюють принцип верховенства права з традиційним для колишнього радянського правознавства принципом верховенства закону.

По-третє сильна залежність судової системи України від влади, що призводить до корупції в країні і тим самим заперечує основні принципи верховенства права.

Таким чином, аналізуючи проблему розуміння сутності і змісту принципу верховенства права, враховуючи відсутність єдиного визначення та неоднозначність характеристики цього явища, вважаємо за доцільне звернутися до його гносеологічних характеристик, а саме: необхідно розрізнити право і закон; право слід розглядати як соціальний феномен, пов'язаний із такими категоріями як справедливість, свобода, рівність, гуманізм; право має розглядатися у нерозривному зв'язку із правами людини [8, с.10].

Список використаних джерел:

1. Резніков О., Вінгловська О. Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні// Юридичний вісник України – 2011. - №26 [електронний ресурс] режим доступу:http://www.vurinc.com.ua/analytical_information/?id=7771
2. Верховенство права. Вікіпедія. [електронний ресурс] режим доступу:http://uk.wikipedia.org/wiki/Верховенство_права.
3. Оніщук М. Верховенство Конституції України як засадничий принцип правової держави// М. Оніщук// Віче – 2010. – №18 [електронний ресурс] режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2190/>
4. Конституція України станом на 14 травня 2004р. [електронний ресурс] режим доступу^ <http://www.rada.gov.ua/ghtre/2190/>
5. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 <http://www.rada.gov.ua/trec/2190/>
6. Заєць А.П. Принцип верховенства права (теоретично-методологічне обґрунтування) / А.П. Заєць // Вісник Академії правових наук України. – 1998. – №1.
7. Козюбра М. Принцип верховенства права і конституційна юрисдикція / М. Козюбра // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 4. – С. 24-33.
8. Козюбра М. Принцип верховенства права у конституційному правосудді // Закон і бізнес. - №17.- 2000.-С.10.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Павлюченко В.В., студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС Пустановит Ж.М.

Громадянське суспільство й держава перебувають у тісному взаємозв'язку, перше неможливе без другого. Завдяки державі людська спільнота набуває цивілізованості і стає суспільством. Громадянське суспільство — це не тільки школа і церква, а й громадянська війна, протистояння соціальних інтересів, антисуспільна поведінка, мафія тощо, з якими може впоратися лише держава. Зрештою, сам сенс концепції громадянського суспільства існує лише при розгляді цього суспільства у співвідношенні з державою.

Водночас держава не може існувати поза суспільством. Вона похідна від громадянського суспільства, і призначення її полягає в тому, щоб слугувати